

Trói buộc và ngăn che

ISSN: 2734-9195 14:15 23/08/2024

Dục tham, sân hận, hôn trầm, trạo hối và nghi ngờ là năm thứ tạp chất, cấu uế khiến cho tâm bị trói buộc vào các dục và làm ngăn che, chướng ngại thiền định.

Một thời, Thế Tôn trú giữa những người Sumbha, tại thị trấn Setaka dạy các Tỷ kheo: Này các Tỷ kheo, có năm cấu uế này đối với vàng. Đó là sắt, đồng, thiếc, chì và bạc. Do những cấu uế này, vàng bị uế nhiễm, không có nhu nhuyến, không có kham nhậm, không có chói sáng, dễ bị bể vụn và không chân chính chịu sử dụng.

Cũng vậy, này các Tỷ kheo, có năm cấu uế của tâm. Đó là dục tham, sân, hôn trầm, trạo hối và nghi. Chính những cấu uế này khiến tâm bị uế nhiễm, không có nhu nhuyến, không có kham nhậm, không có chói sáng, dễ bị bể vụn và không chân chính được định tĩnh để đoạn diệt các lậu hoặc.

(ĐTKVN, *Tương Ung Bộ V, phẩm Triền cái, phần Cấu uế*, Nxb Tôn Giáo, 2002, tr.146)

Nguồn: st

LỜI BÀN:

Trong công nghệ luyện kim, việc thanh lọc các tạp chất ra khỏi quặng là một trong những công đoạn quan trọng để tác thành chất lượng sản phẩm. Cũng vậy, trong lĩnh vực luyện tâm, điều tối cần là phải loại bỏ những cấu uế, dơ bẩn ra khỏi tâm thì mới có thể điều phục tâm trở thành thanh tịnh.

Muốn thành tựu thiền định, trước hết và quan trọng nhất phải vượt qua chướng ngại năm triền cái. Dục tham, sân hận, hôn trầm, trạo hối và nghi ngờ là năm thứ tạp chất, cấu uế khiến cho tâm bị trói buộc vào các dục và làm ngăn che, chướng ngại thiền định. Do vậy, bước đầu thanh lọc tâm cũng chính là nỗ lực tịnh hóa năm món trói buộc và ngăn che này.

Tâm chúng ta chẳng bao giờ yên lặng mà luôn bị khuấy động. Chỉ cần ngồi yên vài phút thôi thì rất dễ dàng nhận ra điều ấy. Bước đầu thực tập thiền định, năm triền cái này là trở lực chủ yếu khiến hành giả khó đạt đến nhất tâm. Tuy nhiên, nếu hành giả tinh tâm nhiếp tâm vào đề mục (niệm hơi thở, niệm Phật hay trì chú...) đồng thời ghi nhận một cách rõ ràng về sự xuất hiện, tồn tại và ra đi của năm triền cái cùng các phiền não khác (nếu có) thì dần dần sẽ thiết lập được chính niệm, an trú vững chãi trong đề mục.

Nguồn: st

Chính niệm là vũ khí sắc bén để tiêu diệt năm triền cái. Do đó, thực tập để phát huy chính niệm thường trực đến cao độ là nền tảng quan trọng của thiền định. Vượt qua sự trói buộc và ngăn che của triền cái mới có khả năng tiến vào Sơ thiền.

Nhiếp phục và chuyển hóa được năm triền cái là hành giả đã bước lên một giai đoạn mới trong lộ trình thăng hoa tâm. Từ Sơ thiền lên đến Tứ thiền cùng với nỗ lực thiền quán về vô ngã, triệt tiêu mười kiết sử tức chứng Thánh vị A la hán là một chặng đường dài, điểm xuất phát vẫn là đoạn trừ năm triền cái. Cũng như vàng ròng có thể làm vô số đồ trang sức quý báu nhưng trước hết cần phải gạn đục khơi trong để có được tinh chất.

Trích: **Lời Phật dạy trong kinh tạng NIKAYA**, tập 2